

Domov>Družinske zadeve in dedovanje>Starševska odgovornost – pravica do varstva in vzgoje otroka ter stikov

Starševska odgovornost – pravica do varstva in vzgoje otroka ter stikov

Latvija

1 Kaj dejansko pomeni pravni izraz „starševska odgovornost“? Kakšne so pravice in obveznosti nosilca starševske odgovornosti?

Starši izvajajo varstvo in vzgojo otroka do njegove polnoletnosti.

Varstvo in vzgoja otroka pomeni pravico in obveznost staršev, da skrbijo za otroka in njegovo premoženje ter ga zastopajo v njegovih osebnih in premoženjskih razmerjih.

Skrb za otroka pomeni nego, nadzor in pravico do določitve njegovega prebivališča.

Nega otroka pomeni njegovo preživetje, tj. zagotavljanje hrane, oblačil, stanovanja in zdravstvenega varstva ter izobraževanja in vzgoje (zagotavljanje duševnega in telesnega razvoja, pri čemer se čim bolj upoštevajo njegova osebnost, zmožnosti in interesi ter priprava otroka na družbeno koristno delo). Nadzor nad otrokom pomeni skrb za njegovo varnost in preprečevanje nevarnosti, ki bi jih lahko pomenile tretje osebe. Pravica do določitve otrokovega prebivališča pomeni geografsko izbiro prebivališča in izbiro stanovanja.

Skrb za otrokovo premoženje pomeni vzdrževanje in uporabo njegovega premoženja s ciljem ohranitve premoženja in povečanjem njegove vrednosti.

2 Kdo je ponavadi nosilec starševske odgovornosti do otroka?

Starša, ki živita skupaj, izvajata varstvo in vzgojo otroka skupaj. Če življenjska skupnost staršev preneha, se skupno varstvo in vzgoja otroka nadaljuje. Nego in nadzor izvršuje starš, pri katerem otrok živi. O zadevah, ki lahko pomembno vplivajo na otrokov razvoj, starša odločata skupaj.

3 Ali je mogoče za izvrševanje starševske odgovornosti določiti drugo osebo, če starši tega nočejo ali ne želijo?

Če je zaradi krivde starša ogroženo otrokovo zdravje ali življenje (zaradi namernega ravnanja ali zanemarjanja s strani starša) ali če starš zlorabi svoje pravice ali ne zagotavlja nege in nadzora, s čimer ogrozi otrokov telesni, duševni ali moralni razvoj, lahko sodišče staršu odvzame pravico do varstva in vzgoje otroka.

Če sodišče enemu od staršev odvzame varstvo in vzgojo otroka, dodeli otroka v izključno varstvo in vzgojo drugemu staršu. Če varstvo in vzgoja otroka, ki ju izvršuje drugi starš, otroku ne zagotavljata ustrezne zaščite pred nevarnostjo, ali če sta varstvo in vzgoja odvzeta obema staršema, sodišče družinskemu sodišču naloži, naj zagotovi skrb za otroka zunaj družine.

4 Kako se ureja vprašanje starševske odgovornosti, če se starša razvežeta ali razideta?

Če življenjska skupnost staršev preneha, se skupno varstvo in vzgoja otroka nadaljuje. Nego in nadzor izvršuje starš, pri katerem otrok živi. O zadevah, ki lahko pomembno vplivajo na otrokov razvoj, starša odločata skupaj. Spore med staršema rešuje družinsko sodišče, če zakon ne določa drugače. Skupno varstvo in vzgoja otroka za starše preneha, ko se na podlagi sporazuma med staršema ali odločbe sodišča določi, da izvaja varstvo in vzgojo samo eden od staršev.

5 Katere formalnosti morata starša spoštovati pri sklenitvi sporazuma o starševski odgovornosti, da je ta sporazum pravno zavezujoč?

Če se starša dogovorita o izvrševanju starševske odgovornosti in jo prostovoljno izvršujeta, ni potrebna odobritev organa ali sodišča.

6 Katera alternativna sredstva so za reševanje spora zunaj sodišča na voljo staršem, kadar se ti ne morejo sporazumeti o starševski odgovornosti?

Spore rešuje družinsko sodišče. Če družinsko sodišče spora med staršema ne more rešiti ali če se sodba družinskega sodišča ne izvršuje, lahko starša zadevo predložita okrožnemu (ali mestnemu okrožnemu) sodišču.

7 O katerih vprašanih v zvezi z otrokom lahko odloča sodnik, če starša zadevo predložita sodišču?

Če starša zadevo predložita sodišču, zahtevata skupno ali izključno varstvo in vzgojo otroka. Če je potrebno, sodnik odloči tudi o preživnini, prebivališču itd. Starš, ki ima izključno pravico do varstva in vzgoje otroka, ima tudi pravico zastopati otroka v njegovih osebnih in premoženjskih razmerjih ter pravico do določitve otrokovega prebivališča. Vsak starš ima obveznost in pravico do ohranjanja osebnega odnosa in neposrednih stikov z otrokom. Ta določba se uporablja tudi, če je otrok ločen od družine ali če ne živi z enim ali z nobenim od staršev. Starš, ki ne živi z otrokom, ima pravico do informacij o njem, zlasti do informacij o njegovem razvoju, zdravju, izobraževalnih dosežkih, interesih in življenjskih razmerah. Spor med staršema glede varstva in vzgoje otroka bi bilo treba rešiti ob upoštevanju otrokovih interesov ter njegovega mnenja, če ga je sposoben izraziti.

8 Če sodišče odloči, da ima eden od staršev izključno pravico do varstva in vzgoje otroka, ali to pomeni, da odloča o vsem v zvezi z otrokom brez predhodnega posvetovanja z drugim od staršev?

Starš z izključnim varstvom in vzgojo otroka ima vse pravice in obveznosti, ki iz tega izhajajo. Starši morajo otroka podpirati v skladu s svojimi zmožnostmi in finančnim položajem. To obveznost imata oče in mati, dokler se otrok ni sposoben preživljati sam.

Obveznost do podpore otroku ne preneha, če je otrok ločen od družine ali če ne živi z enim od staršev.

Sodišče pri odločanju o izključnem varstvu in vzgoji otroka upošteva okoliščine zadeve, tj. pri katerem staršu živi otrok ob vložitvi tožbe in kateri od staršev izvršuje vsakodnevno varstvo in vzgojo otroka. Otrok ima pravico do ohranjanja osebnega odnosa in neposrednih stikov z vsakim od staršev (pravica do stikov). Vsak starš ima obveznost in pravico do ohranjanja osebnega odnosa in neposrednih stikov z otrokom. Starš, ki ne živi z otrokom, ima pravico do informacij o njem, zlasti do informacij o njegovem razvoju, zdravju, izobraževalnih dosežkih, interesih in življenjskih razmerah. Če je enemu staršu dodeljeno izključno varstvo in vzgoja otroka, to ne pomeni, da je drugemu staršu varstvo in vzgoja otroka odvzeto.

9 Če sodišče odloči, da imata starša skupno pravico do varstva in vzgoje otroka, kaj to pomeni v praksi?

Če imata starša skupno varstvo in vzgojo otroka, lahko oba zastopata otroka v njegovih osebnih in premoženjskih razmerjih. Starša odločitve o vseh vprašanih otrokovega razvoja sprejemata skupaj.

10 Pri katerem sodišču ali organu je treba vložiti vlogo v zvezi s starševsko odgovornostjo? Katere formalnosti je treba upoštevati in katere dokumente je treba priložiti k vlogi?

Zahtevki, ki izhajajo iz varstva in vzgoje otroka in pravice do stikov, se predložijo sodišču v kraju otrokovega prebivališča. Glede zahtevkov, ki izhajajo iz varstva in vzgoje otroka in pravice do stikov, se za otrokovo prebivališče šteje prijavljeno prebivališče staršev. Če imata starša prebivališče prijavljeno na različnih upravnih območjih, se šteje, da je otrokovo prebivališče prebivališče starša, pri katerem živi. Če otrokovi starši ali otrok nimajo prijavljenega prebivališča, se za otrokovo prebivališče šteje prebivališče staršev.

Tožbeni zahtevek se predloži v skladu s členom 128 zakona o civilnem postopku. Člen 129 zakona o civilnem postopku se uporablja glede listin, ki jih je treba priložiti tožbenemu zahtevku.

Priloži se mu lahko tudi mnenje družinskega sodišča.

11 Kateri postopek se pri tem uporablja? Ali je na voljo skrajšani postopek?

Sodne postopke v civilnih zadevah urejajo določbe latvijskega zakona o civilnem postopku. Sodišča prednostno obravnavajo zadeve v zvezi z varstvom otrokovih pravic in koristi. Sodišče prosi družinsko sodišče za mnenje v zadevah, ki se nanašajo na dodelitev pravice do varstva in vzgoje otroka, nego otroka in v postopkih izvrševanja pravice do stikov; pri tem sodišče na obravnavo povabi zastopnika ter pridobi mnenje otroka, če ga je ta glede na svojo starost in zrelost sposoben izraziti.

Sodišče civilne zadeve obravnava na javnih narokih, razen če gre za varstvo in vzgojo otroka ali pravico do stikov. Podobno lahko sodišče za javnost zapre narok ali del naroka, če je to v korist mladoletniku, in sicer na podlagi obrazložene zahteve udeležencev postopka ali po lastni presoji.

Stranke imajo pravico sodišču predložiti obrazloženo zahtevo za obravnavo zadeve po hitrejšem postopku. Sodišče tako obrazloženo zahtevo nato prouči. Na zahtevo ene od strank lahko sodišče odloči, da se sodbe ali deli sodb, ki se nanašajo na preživnino, varstvo in vzgojo otrok ali pravico do stikov, izvršijo brez odlašanja.

Na zahtevo ene od strank sodišče izda odločbo o začasni preživnini, ki velja do izdaje sodbe.

12 Ali je mogoče dobiti pravno pomoč za kritje stroškov postopka?

Osebe z nizkimi prihodki ali prikrajšane osebe, ki jim je bil tak status dodeljen v ustreznem postopku, in osebe, ki se nenadoma znajdejo v položaju in finančnih razmerah, v katerih ne morejo varovati svojih pravic (zaradi naravnih nesreč, okoliščin višje sile ali drugih okoliščin, na katere nimajo vpliva), ali ki so v celoti pod skrbništvom države ali občine (v nadaljnjem besedilu: ki so v posebnem položaju), imajo pravico zahtevati finančno podporo za pravno pomoč. Na obrazloženo zahtevo take osebe sodišče ali sodnik prouči finančni položaj posameznika in ga v celoti ali delno oprosti plačila sodnih stroškov v državni proračun, odloži odrejeno plačilo sodnih stroškov v državni proračun ali odobri plačilo v več obrokih.

V skladu z zakonom o civilnem postopku so tožniki oproščeni plačila sodnih stroškov v državni proračun v zvezi s tožbami, ki se nanašajo na plačilo preživnine za otroka.

13 Ali je mogoče vložiti pritožbo zoper odločbo o starševski odgovornosti?

Na sodbo se je mogoče pritožiti po splošnem postopku, tj. z vložitvijo pritožbe (pri regionalnem sodišču) ali kasacijske pritožbe (pri vrhovnem sodišču).

14 V nekaterih primerih je morda treba pri sodišču ali drugem organu vložiti zahtevek za izvršitev odločbe o starševski odgovornosti. Kateri postopek se pri tem uporablja?

Sodbe se izvršijo, ko začnejo učinkovati, ali takoj, če se razglasi njihova takojšnja izvršljivost.

Sodbe izvrši zapriseženi izvršitelj.

15 Kaj je treba storiti, da se odločba o starševski odgovornosti, ki jo izda sodišče v drugi državi članici, prizna in izvrši v tej državi članici?

Latvijska sodišča priznavajo in izvršujejo sodbe tujih sodišč.

Sodbe tujih sodišč se priznavajo in izvršujejo na podlagi postopka iz zakona o civilnem postopku in Uredbe Sveta (ES) št. 2201/2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo ter o razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1347/2000. Zahteva za razglasitev izvršljivosti se predloži v obravnavo okrožnemu (ali mestnemu okrožnemu) sodišču glede na stalno prebivališče osebe, zoper katero se zahteva izvršba, ali glede na stalno prebivališče otroka, na katerega se izvršba nanaša. Sodnik v desetih dneh od vložitve zahteve in brez navzočnosti strank na podlagi predložene zahteve in priloženih listin po lastni presoji odloči o razglasitvi izvršljivosti ali njeni zavrnitvi.

16 Na katero Sodišče v tej državi članici je treba vložiti zahtevek za izpodbijanje priznanja odločbe o starševski odgovornosti, ki jo je izdalo sodišče v drugi državi članici? Kateri postopek se uporablja v teh primerih?

V primeru priznanja odločbe tujega sodišča se lahko na odločbo sodišča prve stopnje vloži posamezna pritožba na okrožno sodišče, zoper odločbo okrožnega sodišča o taki posamezni pritožbi pa se lahko pri senatu vloži nadaljnja posamezna pritožba.

Udeleženec postopka, ki ima prebivališče prijavljeno v Latviji ali ima tam običajno prebivališče, lahko posamezno pritožbo vloži v 30 dneh od datuma izdaje odpravka odločbe; udeleženec postopka, ki v Latviji nima prijavljenega prebivališča ali tam nima običajnega prebivališča, pa lahko tako pritožbo vloži v 60 dneh od datuma izdaje odpravka odločbe.

17 Katero pravo se uporablja v postopku o starševski odgovornosti, če otrok ali stranki ne bivadeta v tej državi članici ali imata različno državljanstvo?

Latvijo zavezujejo Haaška konvencija z dne 19. oktobra 1996 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju, uveljavljanju in sodelovanju glede starševske odgovornosti in ukrepov za varstvo otrok, ter dvostranski sporazumi o pravni pomoči, ki jih je Republika Latvija sklenila z Rusko federacijo, Ukrajino, Republiko Belorusijo, Republiko Uzbekistan, Kirgiško republiko in Republiko Moldavijo.

Zadnja posodobitev: 09/07/2019

Strani v jezikih držav članic pripravljajo posamezne kontaktne točke pri Evropski pravosodni mreži, njihov prevod pa zagotavlja prevajalska služba Evropske komisije. Prevodi zato morda še ne vsebujejo kasnejših sprememb izvirnika, ki so jih vnesli nacionalni organi. Evropska pravosodna mreža v civilnih in gospodarskih zadevah ter Evropska komisija ne prevzemata nobene odgovornosti v zvezi z informacijami in podatki v tem dokumentu. Za pravila o avtorskih pravicah države članice, ki je odgovorna za to stran, glejte pravno obvestilo.